

2014 m. birželio 12 d. *Europos Sąjungos Oficialiajame leidinyje* paskelbtas ir nuo 2014 m. liepos 2 d. įsigaliojo [Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas \(ES\) Nr. 596/2014 dėl piktnaudžiavimo rinka \(MAR\)](#). MAR siekiama padidinti rinkos vientisumą ir investuotojų apsaugą. Šiuo tikslu MAR atnaujinamas ir sugriežtinamas esamas teisinis reguliavimas išplečiant reglamento taikymo sritį ir nustatant naujus reikalavimus. Nuo 2016 m. liepos 3 d. nebetaikoma Direktyva 2003/6/EB (MAD 1), Komisijos direktyvos 2004/72/EB, 2003/125/EB ir 2003/124/EB bei Komisijos reglamentas (EB) Nr. 2273/2003. Tai savo ruožtu lemia, kad nuo šios dienos nebebus taikomi minėti Europos Sąjungos teisės aktus įgyvendinantys nacionaliniai teisės aktai, o MAR nuostatos bus pradėtos taikyti tiesiogiai.

Pagal MAR reikalaujama, kad Europos vertybinių popierių ir rinkų institucija (EVPRI, ESMA) parengtų techninių reguliavimo standartų projektus (RTS) ir techninius įgyvendinimo standartus (ITS). Šią dieną visi antro lygio teisės aktai yra priimti, tačiau dar nėra paskelbtos visos EVPRI gairės, susijusios su teisės aktų taikymu. Tiek RTS, tiek ITS nuo 2016 m. liepos 3 d., taip pat kaip ir MAR, yra taikomi tiesiogiai. Visų dokumentų, kurių teisinis pagrindas yra MAR, sąrašas yra paskelbtas [Europos Komisijos interneto svetainėje](#).

Planuojama, kad Lietuvos Respublikos finansinių priemonių rinkų įstatymo pakeitimo įstatymas ir Lietuvos banko valdybos nutarimai, įgyvendinantys MAR (Viešai neatskleistos informacijos konfidencialumo užtikrinimo ir atskleidimo taisyklių pakeitimai, Emitentų vadovų pranešimo apie sandorius dėl emitento vertybinių popierių taisyklių pakeitimai, Piktnaudžiavimo rinka pasireiškimo formų sąrašas ir Pranešimų apie galimą piktnaudžiavimą rinka pateikimo Vertybinių popierių komisijai tvarkos nuostatai, o esant poreikiui ir kiti teisės aktai) bus priimti per pirmąjį 2017 m. pusmetį. Kol nebus priimti atitinkamų teisės aktų pakeitimai, Lietuvos banko valdybos nutarimais patvirtintų taisyklių nuostatos, neprieštaraujančios MAR, turės būti taikomos kartu su MAR reikalavimais.

Lietuvos banko Priežiūros tarnyba (toliau – Priežiūros tarnyba), atsižvelgusi į paklausimus dėl MAR, gautus iš rinkos dalyvių, parengė ir skelbia nuomonę dėl dažniausiai užduodamų klausimų, susijusių su MAR. Šioje apžvalgoje aptarti esminiai piktnaudžiavimo rinka prevencijos, viešai neatskleistos informacijos atskleidimo ir vadovų sandorių teisinio reguliavimo aspektai. Pažymime, kad suvestinę planuojama nuolatos pildyti, todėl Jums aktualius klausimus, susijusius su MAR nustatytu ir iš jo kylančiu teisiniu reguliavimu, prašome teikti el. p. rmatijosiute@lb.lt.

Atkreipiame dėmesį, kad šiame dokumente pateikta informacija yra Lietuvos banko Priežiūros tarnybos nuomonė rinkos dalyviams aktualiais MAR ir su juo susijusių teisės aktų taikymo klausimais, todėl negali būti laikoma oficialiu teisės aktų nuostatų taikymo išaiškinimu ir nėra teisiškai įpareigojanti.

1. **Piktnaudžiavimo rinka prevencija (MAR 14–16 straipsniai)**

14 MAR straipsnis nustato draudimą prekiauti vertybiniais popieriais naudojantis viešai neatskleista informacija ir neteisėtai atskleisti viešai neatskleistą informaciją. 15 MAR straipsnis savo ruožtu nustato draudimą manipuliuoti ar bandyti manipuliuoti rinka. Šie draudimai nėra naujiena – analogiškos nuostatos įtvirtintos Lietuvos Respublikos finansinių priemonių rinkų įstatymo (FPRI) IV skyriuje. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad MAR apribojimai ir draudimai, skirtingai nei galiojantis teisinis reguliavimas, apima visas finansines priemones, kuriomis prekiaujama reguliuojamoje rinkoje, daugiašalėje ar organizuotoje prekybos sistemoje, ir bet kokius kitus veiksmus, galinčius turėti poveikio tokioms finansinėms priemonėms nepriklausomai nuo to, ar jomis prekiaujama prekybos vietoje. MAR taikymo sritis apims ir finansines priemones, dėl kurių pateikiamas prašymas leisti prekiauti reguliuojamoje rinkoje, daugiašalėje ar organizuotoje prekybos sistemoje.

Pagal MAR 16 straipsnio 2 dalį, asmenys, profesionaliai organizuojantys ar vykdantys finansinių priemonių sandorius, privalo nustatyti ir palaikyti veiksmingą tvarką, sistemas ir procedūras, kurias naudojant būtų nustatomi įtartini pavedimai ir sandoriai ir apie juos pranešama.

Kai toks asmuo pagrįstai įtaria, kad pavedimas dėl finansinės priemonės ar finansinių priemonių sandoris, pateiktas ar vykdomas prekybos vietoje ar už jos ribų, gali būti prekybos vertybiniais popieriais naudojantis viešai neatskleista informacija, manipuliavimo rinka, bandymo prekiauti vertybiniais popieriais naudojantis viešai neatskleista informacija ar bandymo manipuluoti rinka atvejais, jis, vadovaudamasis MAR, turi nedelsdamas apie tai pranešti prekybos vietos kompetentingai institucijai. Taip pat svarbu tai, kad MAR 16 straipsnio 2 dalyje nustatyta pareiga galioja ne tik įmonėms ar subjektams, teikiantiems investicines paslaugas, kaip jos apibrėžtos [2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2014/65/ES dėl finansinių priemonių rinkų, kuria iš dalies keičiamos Direktyva 2002/92/EB ir Direktyva 2011/61/ES \(MiFID II\)](#). Sąvoka „asmuo, profesionaliai organizuojantis ar vykdomas sandorius“ apimtų, pavyzdžiui, AIF ar KIS valdymo įmones, taip pat įmones, profesionaliai prekiaujančias finansinėmis priemonėmis savo sąskaita. Atsižvelgiant į tai, visi tokie subjektai, kurie profesionaliai organizuoja ar vykdo finansinių priemonių sandorius, turėtų nustatyti ir palaikyti tinkamą savo veiklos srities apimtį, dydį bei pobūdį atitinkančią tvarką, sistemas ir procedūras, kurias naudojant būtų nustatomi įtartinai pavedimai ir sandoriai ir apie juos pranešama.

Piktnaudžiavimo rinka prevencijos bendrieji reikalavimai ir tai, kokia konkreti informacija turės būti pateikiama priežiūros institucijai dėl galimo manipuliavimo rinka apraiškų, ir jos pateikimo forma nustatyta [2016 m. kovo 9 d. Komisijos deleguotajame reglamente \(ES\) 2016/957](#), kuriuo MAR papildomas techniniais reguliavimo standartais, susijusiais su tinkama tvarka, sistemomis ir procedūromis, taip pat pranešimo šablonais, naudotinais siekiant užkardyti ir nustatyti piktnaudžiavimo atvejus arba įtartinus pavedimus ar sandorius ir apie juos pranešti. Šiame deleguotajame reglamente nustatyta, kad asmenys, profesionaliai organizuojantys ar vykdomas sandorius, ir rinkos dalyviai bei investicinės įmonės, valdantys prekybos vietą, teikia pranešimus apie įtartinus sandorius ir pavedimus (STOR) naudodami šio reglamento priede pateiktą šabloną. Pranešime reikalaujama pateikti bent informaciją apie pranešimą teikiančią įmonę, finansinę priemonę, pavedimus ar sandorius sudarantį klientą, sandorio tipą ir informaciją, dėl kokių priežasčių šis sandoris gali turėti manipuliavimo rinka apraiškų.

Atsižvelgdami į rinkos dalyvių pateiktus klausimus, atkreipiame dėmesį į tai, kad:

1. [Piktnaudžiavimo rinka pasireiškimo formų sąrašas ir Pranešimų apie galimą piktnaudžiavimą rinka pateikimo Vertybinių popierių komisijai tvarkos nuostatai](#), patvirtinti Lietuvos Respublikos vertybinių popierių komisijos 2009 m. vasario 11 d. nutarimu Nr. 1K-1, taip pat Piktnaudžiavimo rinka nustatymo gairės, patvirtintos Vertybinių popierių komisijos 2009 m. vasario 11 d. sprendimu Nr. 13K-1, taikomi tiek, kiek jie neprieštaruoja MAR ir jo pagrindu priimtiems RTS ir ITS.

2. Atsižvelgdamas į tai, kad pagal MAR reikalaujama stebėti ir, pageidautina, automatizuotai, visus sandorius rinkos manipuliavimo prevencijos ir nustatymo tikslais, Lietuvos bankas laikosi pozicijos, jog rinkos dalyviai, atsižvelgdami į savo investicinės veiklos aktyvumą, turi numatyti atitinkamas vidaus procedūras ir veiksmus, kurie leistų efektyviai identifikuoti įtartinus pavedimus bei sandorius ir pasirinkti tinkamą automatizavimo lygį, kuris leistų įvertinti kiekvieno sandorio ar pavedimo atitiktį sąžiningos prekybos principams. Esant poreikiui, rinkos dalyviai turėtų pateikti paaiškinimus, kodėl pasirinktas automatizavimo lygis yra pakankamas.

3. Rekomendacinio sąrašo ar gairių, kuriose būtų nustatyti specialūs piktnaudžiavimo rinka prevenciniai reikalavimai, taikomi atskiroms prižiūrimų subjektų kategorijoms (pvz., bankams), rengti neplanuojama, tačiau neatmetama, kad, esant poreikiui, tokia galimybė galėtų būti svarstoma ateityje.

4. MAR ir [2016 m. kovo 9 d. Komisijos deleguotajame reglamente \(ES\) 2016/957](#) numatoma, kad rinkos dalyviai turi 5 metus saugoti visą informaciją, susijusią su priežiūros institucijai (Lietuvos bankui) pateiktu pranešimu dėl įtartinų pavedimų ar sandorių, įskaitant ir atliktą tyrimą, kodėl tie pavedimai ir sandoriai gali turėti manipuliavimo rinka požymių. Saugoma turi būti ir informacija, surinkta prieš pateikiant pranešimą Lietuvos bankui, taip pat Lietuvos banko

atsakymas dėl pranešimo gavimo, jei toks pranešimas buvo gautas. Rinkos dalyviai taip pat turi saugoti visą informaciją apie tyrimus, atliktus dėl sandorių, kurie galimai turėjo manipuliavimo rinka požymių, tačiau, atlikus išsamesnius tyrimus, pranešimo Lietuvos bankui, įskaitant ir paaiškinimus dėl pranešimo nepateikimo, nuspęsta neteikti.

2. Viešai neatskleistos informacijos atskleidimas ir viešai neatskleistą informaciją turinčių asmenų sąrašai (MAR 17–18 straipsniai)

Pagal MAR 17 straipsnio 1 dalį, emitentas privalo nedelsdamas informuoti visuomenę apie tiesiogiai su juo susijusią viešai neatskleistą informaciją. Nuo 2016 m. liepos 3 d. emitentas, kurio finansinėmis priemonėmis leista prekiauti arba kuris yra pateikęs prašymą prekiauti reguliuojamoje rinkoje, daugiašalėje ar organizuotoje prekybos sistemoje Lietuvos Respublikoje, priežiūros institucijos ir MAR 17 straipsnyje nustatyta tvarka privalės nedelsdamas pateikti tos reguliuojamos rinkos ar prekybos sistemos operatoriui, Lietuvos Respublikos vertybinių popierių įstatymo (VPĮ) 33 straipsnyje nustatyta tvarka viešai paskelbti ir įdėti į Centrinę reglamentuojamos informacijos bazę informacinį pranešimą, kuriame turi būti atskleistas viešai neatskleistos informacijos pobūdis ir trumpas turinys.

Pareigą nedelsiant informuoti visuomenę apie viešai neatskleistą informaciją ir vėlesnio jos atskleidimo galimybę numato ir galiojantis teisinis reguliavimas. Vis dėlto atkreiptinas dėmesys į šias naujoves:

- Padaugėja subjektų, kurie privalės nedelsdami informuoti visuomenę apie viešai neatskleistą informaciją. MAR taikymo sritis apima emitentus, kurių finansinėmis priemonėmis prekiaujama arba kurie yra pateikę prašymą prekiauti ne tik reguliuojamoje rinkoje, bet ir daugiašalėje ar organizuotoje prekybos sistemoje.

- MAR nustatyti ne tik būdai, kaip emitentas turėtų atskleisti viešai neatskleistą informaciją, bet ir reikalavimas interneto svetainėje paskelbtos viešai neatskleistos informacijos nepašalinti bent 5 metus.

- MAR nustatyta, kad emitentai, kurių finansinėmis priemonėmis leidžiama prekiauti MVĮ (mažų ir vidutinių įmonių) augimo rinkoje, viešai neatskleistą informaciją gali skelbti prekybos vietos svetainėje, o ne paties emitento interneto svetainėje.

- MAR nustatytos papildomos sąlygos, kurioms esant, emitentas, kuris yra kredito įstaiga arba finansinė institucija, siekdamas išsaugoti finansų sistemos stabilumą, gali atidėti viešai neatskleistos informacijos atskleidimą visuomenei.

- MAR nustatyti pranešimo kompetentingai institucijai apie atidėtą viešai neatskleistos informacijos atskleidimą reikalavimai.

Atsižvelgiant į šias ir kitas MAR nustatytas teisinio reguliavimo naujoves, VPĮ ir [Viešai neatskleistos informacijos konfidencialumo užtikrinimo ir atskleidimo taisyklės](#), patvirtintos Lietuvos banko 2013 m. vasario 28 d. nutarimu Nr. 03-46, taikomos tiek, kiek neprieštarauja MAR.

Technines viešai neatskleistos informacijos tinkamo atskleidimo ir atskleidimo atidėjimo priemonės nustato [Komisijos įgyvendinimo reglamentas \(ES\) 2016/1055](#). Techniniai įgyvendinimo standartai, susiję su tiksliai viešai neatskleistos informacijos turinčių asmenų sąrašų formatu ir tų sąrašų atnaujinimu, nustatyti [Komisijos įgyvendinimo reglamente \(ES\) 2016/347](#).

Taip pat, atsižvelgdami į rinkos dalyvių teiktus klausimus, atkreipiame dėmesį į tai, kad:

1. MAR nenustatyti esminiai teisinio reguliavimo, susijusio su viešai neatskleistos informacijos valdymu, pakeitimai, todėl rinkos dalyviai, kurie nėra emitentai, tačiau tam tikrais atvejais dirba su klientų – emitentų – suteikta viešai neatskleista informacija, turėtų naudoti tas pačias priemones, kurias naudoja pagal galiojančią teisinį reguliavimą. Priėmus MAR įgyvendinamuosius teisės aktus bus svarstoma galimybė rengti ir naują Viešai neatskleistos informacijos konfidencialumo užtikrinimo ir atskleidimo taisyklių taikymo gairių redakciją.

2. Pagal MAR 17 straipsnį, emitentas privalo nedelssdamas atskleisti viešai neatskleistą informaciją. Tinkamas informacijos, susijusios su finansinės priemonės pasiūla, paklausa ar kaina, neatskleidimas visuomenei gali lemti piktnaudžiavimą rinka.

Pagal 7 MAR straipsnį, viešai neatskleista informacija yra nevieša, tiksliai, ir, jei ji būtų atskleista, tikėtina, kad turėtų reikšmingo poveikio emitento finansinių priemonių ar susijusių finansinių priemonių kainai. Pagal MAR 17 straipsnį, nustačius viešai neatskleistos informacijos pobūdį, emitentas privalo nedelssdamas ją atskleisti. Tiksliai apibrėžti laikotarpio, per kurį turi būti paskelbta viešai neatskleista informacija, nebūtų įmanoma ir jis, įvertinus konkrečias faktines aplinkybes, turėtų būti nustatomas individualiai. Tai reiškia, kad jei informacija laikytina viešai neatskleista informacija, kaip tai nustatyta MAR 7 straipsnyje, net nustačius tikslaus galimo tokios informacijos poveikio, negalima atlikti papildomų vertinimų ir dėl to uždelsti atskleidimą. Sąvoka „nedelssiant“ aiškintina kaip itin trumpas laikotarpis, būtinas viešai neatskleistai informacijai surinkti ir įvertinti, todėl delsimas atskleisti viešai neatskleistą informaciją net ir siekiant išsamiau paaiškinti numatomą neigiamą ar teigiamą viešai neatskleistos informacijos poveikį, pažeistų MAR nuostatas.

Tuo atveju, jei reikia išsamiau paaiškinti finansines neigiamo arba teigiamo pobūdžio viešai neatskleistos informacijos pasekmes, atskleidęs viešai neatskleistą informaciją, emitentas, naudodamas tinkamus atskleidimo būdus, gali paskelbti, pvz., pranešimą spaudai, kuriame būtų pateikta daugiau informacijos, tačiau tokia papildomai paskelbta informacija jokiū būdu negalėtų turėti MAR 7 straipsnyje nustatytų viešai neatskleistos informacijos požymių.

3. Pagal MAR 17 straipsnio 4–5 dalis, esant tam tikroms sąlygoms ir siekiant užtikrinti finansų sistemos stabilumą, viešai neatskleistos informacijos viešą paskelbimą galima atidėti. Lietuvos bankas atkreipia dėmesį, kad informacijos atskleidimo atidėjimu emitentai ir apyvartinių taršos leidimų rinkos dalyviai gali pasinaudoti tik tuo atveju, jei atsikleidus informaciją gali būti padaryta žala emitento ar apyvartinių taršos leidimų rinkos dalyvio teisėtiems interesams, visuomenė dėl tokio atidėjimo nebūtų suklaidinta ir būtų užtikrintas viešai neatskleistos informacijos konfidencialumas. Apie informacijos atskleidimo atidėjimą turi būti informuota kompetentinga institucija.

Emitentai, kurie yra kredito įstaiga ar finansų institucija, informacijos atskleidimą gali atidėti, jei dėl to gali būti pakenkta emitento ir finansų sistemos stabilumui, taip pat yra paisoma viešo intereso, užtikrinamas informacijos konfidencialumas ir yra gautas priežiūros institucijos sutikimas atidėti informacijos atskleidimą.

Kaip minėta, technines viešai neatskleistos informacijos tinkamo atskleidimo priemones ir viešai neatskleistos informacijos atskleidimo atidėjimo priemones nustato [Komisijos įgyvendinimo reglamentas \(ES\) 2016/1055](#). Šio reglamento 4 straipsnyje nurodytas pranešimas apie viešai neatskleistos informacijos atidėjimą ir raštiškas paaiškinimas gali būti pateikiamas Viešai neatskleistos informacijos konfidencialumo užtikrinimo ir atskleidimo taisyklių 19 punkte nustatyta tvarka – t. y. įdėtas į užklijuotą voką su užrašu „Konfidenciali informacija“. Siunčiant paštu, šis užklijuotas vokas su informaciniu pranešimu dedamas į siuntimui naudojamą voką. Tinkamai apsaugotas (šifruotas) konfidencialus informacinis pranešimas taip pat gali būti pateikiamas elektroniniu paštu mad@lb.lt, šifravimo kodą pateikiant atskiru pranešimu. Reglamento 4 straipsnio 2 dalyje nurodytas kontaktinis asmuo – M. Solovjovas (msolovjovas@lb.lt).

Atkreipiame dėmesį į tai, kad Lietuvos banko Priežiūros tarnyba jai pavestas finansų rinkos priežiūros funkcijas vykdyd vadovaudamasi Europos vertybinių popierių ir rinkų institucijos patvirtintomis [Gairėmis dėl PRR \(MAR\) „Atidėtas viešai neatskleistos informacijos atskleidimas“](#) (ESMA/2016/1478). Gairėse nustatytų reikalavimų turi laikytis ir emitentai, kuriems taikomi MAR reikalavimai. Gairės dėl PRR „Atidėtas viešai neatskleistos informacijos atskleidimas“ taikomos nuo 2016 m. gruodžio 20 d.

4. **(Naujas!)** MAR 18 straipsnis nustato pareigą emitentams ar jų vardu veikiantiems asmenims sudaryti sąrašą asmenų, turinčiųjų galimybę susipažinti su viešai neatskleista informacija,

tokius sąrašus nedelsiant atnaujinti laikantis MAR 18 straipsnio 4 dalies reikalavimų ir šiuos sąrašus nedelsiant pateikti priežiūros institucijai, jei ji to paprašo. [Komisijos įgyvendinimo reglamentas \(ES\) 2016/347](#), kuriuo pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 596/2014 nustatomi techniniai įgyvendinimo standartai, susiję su tiksliai viešai neatskleistos informacijos turinčių asmenų sąrašų formatu ir tų sąrašų atnaujinimu, nustato naujus viešai neatskleistos informacijos turinčių asmenų sąrašų šablonus. Pagrindinė naujovė yra tai, kad vietoje dabar teikiamo vieno sąrašo, sąrašas turės būti padalytas į atskirus skirsnius, susijusius su skirtinga viešai neatskleista informacija. Emitentai taip pat galės sudaryti atskirą skirsnį dėl asmenų, nuolat turinčių viešai neatskleistos informacijos. Nuo 2016 m. liepos 3 d., gavus priežiūros institucijos prašymą, asmenų, turinčių viešai neatskleistos informacijos, sąrašai turi būti atnaujinti ir pateikti pagal naujus šablonus.

Atkreipiame dėmesį, kad nuolat viešai neatskleistos informacijos turinčių asmenų šablone nėra grafos, kurioje nurodoma data ir laikas, nuo kurio asmuo nebeturi prieigos prie viešai neatskleistos informacijos. Pagal [Komisijos įgyvendinimo reglamento \(ES\) 2016/347](#) 2 straipsnio 4 dalį, turi būti užtikrinta prieiga prie visų ankstesnių viešai neatskleistos informacijos turinčių asmenų sąrašo versijų, todėl ankstesnių duomenų ištrinti nerekomenduojame, kadangi tokiu atveju nebus užtikrinta galimybė esant poreikiui pateikti reikalingą informaciją ir gali užtraukti atsakomybę. Teikiant sąrašus pagal naują šabloną, asmuo, kuris, pavyzdžiui, dėl nutrauktų darbo santykių prieigos prie viešai neatskleistos informacijos jau nebeturi, vadovaujantis teisės aktais į sąrašą nebeturėtų būti įtraukiamas.

Viešai neatskleistos informacijos konfidencialumo užtikrinimo ir atskleidimo taisyklės, patvirtintos 2013 m. vasario 28 d. Lietuvos banko nutarimu Nr. 03-46, nustato iš esmės analogiškus reikalavimus ir viešai neatskleistą informaciją žinančių asmenų sąrašo atnaujinimo pagrindus. Šiose taisyklėse, be kita ko, nustatyta, kad viešai neatskleistą informaciją žinančių asmenų sąrašas Lietuvos bankui turi būti pateikiamas kasmet nedelsiant po eilinio visuotinio akcininkų susirinkimo, bet ne vėliau kaip per 5 mėnesius nuo finansinių metų pabaigos, taip pat Lietuvos bankui pareikalavus.

Viešai neatskleistos informacijos konfidencialumo užtikrinimo ir atskleidimo taisyklių taikymo gairės nustato (6 dalis), kad viešai neatskleistos informacijos turinčių asmenų sąrašas pildomas kaupiamuoju principu – nauji asmenys į sąrašą įtraukiami, o visi anksčiau jame buvę asmenys paliekami, nesvarbu, kad asmuo, esantis sąrašė, nebeturi teisės sužinoti viešai neatskleistos informacijos. Jei duomenys sudarytame sąrašė pasikeičia, privalu pažymėti, kas šiame sąrašė buvo pakeista nuo paskutinio metinio atnaujinimo dienos. Pavyzdžiui, įtraukus naują asmenį, rekomenduojama visą eilutę paryškinti geltona spalva. Šios tvarkos rekomenduojame laikytis ir teikiant atnaujintus sąrašus.

3. Vadovų sandoriai (MAR 19 straipsnis)

Pagal MAR 19 straipsnį, vadovaujamas pareigas einantys asmenys, taip pat su jais glaudžiai susiję asmenys privalo pranešti emitentui apie sandorius, sudarytus dėl to emitento finansinių priemonių. Ši pareiga, kuria siekiama pagerinti finansų rinkų skaidrumą, nėra naujiena – analogiškas reikalavimas nustatytas [Lietuvos Respublikos finansinių priemonių rinkų įstatymo](#) 62 straipsnyje. Nepaisant to, MAR šis reikalavimas tam tikrais aspektais praplėstas.

Reikalavimas pranešti apie vadovų ar su jais susijusių asmenų sudarytus sandorius bus taikomas tiems finansinių priemonių emitentams, kurie yra pateikę prašymą ar turi leidimą prekiauti savo finansinėmis priemonėmis reguliuojamoje rinkoje arba, jei priemone prekiaujama tik daugiašalėje ar organizuotoje prekybos sistemoje, tiems, kuriems leista prekiauti savo finansinėmis priemonėmis daugiašalėje ar organizuotoje prekybos sistemoje arba kurie yra pateikę prašymą leisti prekiauti savo finansinėmis priemonėmis daugiašalėje ar organizuotoje prekybos sistemoje. Be to, MAR 19 straipsnis taip pat taikomas ir bet kokių aukcionų platformų vadovaujamas pareigas einantiems asmenims, aukcionų rengėjams ir stebėtojams, dalyvaujantiems aukcionuose,

rengiamuose pagal Reglamentą (ES) Nr. 1031/2010, taip pat su tokiais asmenimis glaudžiai susijusiems asmenims, jeigu jų sandoriai susiję su apyvartiniais taršos leidimais, su išvestinėmis priemonėmis, kurios siejamos su šiais leidimais arba su šiais leidimais grindžiamais aukcione parduodamais produktais.

Svarbu tai, kad pranešimo apie sudarytus sandorius laikotarpis MAR nustatytas trumpesnis, nei yra nustatytas iki šiol galiojusiose [Emitentų vadovų pranešimų apie sandorius dėl emitento vertybinių popierių taisyklėse](#) – tokie pranešimai turi būti pateikiami nedelsiant ir ne vėliau kaip per tris darbo dienas po sandorio. Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad nuo 2016 m. liepos 3 d. vertybinių popierių emitentui ir priežiūros institucijai turės būti teikiami pranešimai apie vadovų sandorius, [kurių bendroji vertė per kalendorinius metus viršija 5 000 Eur ribą](#). Pagal MAR 8 straipsnį, riba skaičiuojama sudedant visus sudarytus sandorius, kurie yra minimi MAR 19 straipsnio 1 dalyje, neatsižvelgiant į užskaitą, t. y. skaičiuojant ribą reikia sudėti tiek pirkimo, tiek pardavimo sandorių, susijusių su to emitento akcijomis, skolos priemonėmis, išvestinėmis finansinėmis priemonėmis, ar kitų sandorių vertes. Bendra sandorių vertė turėtų būti skaičiuojama nuo [kalendorinių metų pradžios](#). Pranešimų apie vadovų sandorius pateikimui ir paskelbimui taikomos Vertybinių popierių įstatymo 33 straipsnio ir [Reglamentuojamos informacijos viešo skelbimo taisyklių](#), patvirtintų Lietuvos banko valdybos 2013 m. vasario 28 d. nutarimu Nr. 03-50, 11 punkto nuostatos. Jeigu reglamentuojamai informacijai viešai skelbti pasirenkama Lietuvos Respublikoje veikiančio reguliuojamos rinkos operatoriaus informacinė sistema, joje paskelbus informaciją laikoma, kad ji pateikta ir Lietuvos bankui. Kitais būdais viešai paskelbus informaciją, ji nedelsiant turi būti pateikta Lietuvos bankui el. būdu naudojantis nestruktūrizuotų ir iš dalies struktūrizuotų dokumentų pateikimo Lietuvos bankui priemone (Apsikeitimo failais sistema), kuri autentifikuoja banko vartotoją Lietuvos banke veikiančios sertifikatų (elektroninių liudijimų) sistemos išduotu sertifikatu.

Vadovaujamas pareigas einantys asmenys ir su jais glaudžiai susiję asmenys pranešimus apie savo ar glaudžiai susijusių asmenų sudarytus sandorius turi pateikti priežiūros institucijai elektroniniu paštu mad@lb.lt.

MAR 19 straipsnio 9 dalyje nustatyta galimybė padidinti ribą, nuo kurios turi būti pranešama apie vadovų sudarytus sandorius, iki 20 000 Eur pasinaudoti neplanuojama.

Nuo 2016 m. liepos 3 d. apie vadovų sandorius turės būti pranešama laikantis [2016 m. kovo 10 d. Komisijos įgyvendinimo reglamento \(ES\) 2016/523](#), kuriuo pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 596/2014 nustatomi techniniai įgyvendinimo standartai, susiję su pranešimo apie vadovų sandorius ir jų viešo atskleidimo forma ir šablonu, nustatytų informacijos pateikimo reikalavimų.

Atsižvelgdami į tai, kad rinkos dalyviams kyla klausimų, susijusių su MAR 19 straipsnio 11 dalyje nustatytu [30 kalendorinių dienų prieš paskelbiant tarpinę finansinę ataskaitą arba metų pabaigos ataskaitą draudimo laikotarpiu, kuriuo vadovaujamas emitento pareigas einantys asmenys negali tiesiogiai arba netiesiogiai savo arba trečiojo asmens labai vykdyti jokios prekybos, susijusios su akcijomis ar emitento skolos priemonėmis arba išvestinėmis priemonėmis ar kitomis su jomis susijusiomis finansinėmis priemonėmis \(draudžiamas prekybos laikotarpis, DPL\), **atkreipiame dėmesį į tam tikrus su draudžiamu prekybos laikotarpiu susijusius aspektus:**](#)

1. Sąvoka „tarpinių finansinių ataskaitų arba metų pabaigos ataskaitų paskelbimas“, nustatyta MAR 19 straipsnio 11 dalyje, apima viešą pranešimą, kuriuo emitentas atskleidžia informaciją, kuri bus įtraukta į tarpinę finansinę ataskaitą arba metinę ataskaitą, kurią emitentas privalo viešai paskelbti. Draudimo laikotarpis įsigalios 30 kalendorinių dienų iki tarpinių finansinių ataskaitų arba metų pabaigos ataskaitų, kurias emitentas sudaro, viešo paskelbimo datos. Draudimas galioja nepriklausomai nuo to, kokių pagrindų (vadovaujantis ES ar nacionaliniais teisės aktais, ar bendrovės pasirinkimu) sudaroma ir skelbiama atitinkamo laikotarpio finansinė informacija. Pirmasis viešas ataskaitinio laikotarpio emitento veiklos rezultatų paskelbimas turėtų būti laikomas atitinkamo 30 dienų draudžiamo prekybos laikotarpio pabaiga. Paskelbimu, kaip tai nustatyta MAR

19 straipsnio 11 dalyje, turėtų būti laikomas ir preliminarių ataskaitinio laikotarpio emitento veiklos rezultatų, atitinkančių viešai neatskleistos informacijos, kaip tai apibrėžta MAR 7 straipsnyje, paskelbimas. Pavyzdžiui, jei emitentas pasirinko nesudaryti 3 mėnesių tarpinių finansinių ataskaitų, bet rengia kredito įstaigai skirtą finansinę informaciją, pvz., 3 mėnesių balansą ir pelno (nuostolių) ataskaitą, tokių ataskaitų parengimas priežiūros institucijos būtų traktuojamas kaip esminis įvykis, iki kurio paskelbimo galiojant 30 dienų draudžiamas prekybos laikotarpis.

Atkreiptinas dėmesys, kad jei emitentas nustato tam tikrus veiklos rodiklius, kurie turi MAR 7 straipsnyje nustatytų požymių, bet jų tinkamai neatskleidžia, kaip to reikalaujama pagal MAR, sandoriai, sudaryti galimai pasinaudojant viešai neatskleista informacija, traktuojami kaip MAR pažeidimas. Atsižvelgiant į tai, kad MAR 19 straipsnio 11 dalyje nustatytas 30 dienų draudimo laikotarpis neapima viso laikotarpio, kai labiausiai tikėtina, kad vadovaujamas pareigas einantis asmenys žino viešai neatskleistą informaciją, susijusią su emitento ataskaitinio laikotarpio veiklos rezultatais, ypač pabrėžtina, kad vadovaujamas pareigas einantiems asmenims visą laiką taikomi MAR 14 ir 15 straipsniai, draudžiantys prekiauti ar mėginti prekiauti vertybiniais popieriais, pasinaudojant viešai neatskleista informacija, neteisėtai atskleisti viešai neatskleistą informaciją ir manipuliuoti rinka ar bandyti manipuliuoti rinka.

2. **(Naujas!)** MAR išskiriamos dvi kategorijos atvejų, kai vadovaujamas emitento pareigas einantis asmuo, gavęs emitento pritarimą, gali DPL sudaryti sandorius dėl to emitento finansinių priemonių. Pirmoji kategorija siejama su pavieniais sandoriais (MAR 19 straipsnio 12 dalies a punktas), o antroji su vykdoma ar įvykdyta prekyba, t. y. pagal tam tikras programas (pvz., skirtas darbuotojams) ar schemas vykdomais nevienkartiniais sandoriais (MAR 19 straipsnio 12 dalies b punktas). Leidimo prekiauti draudimo laikotarpiais sąlygas nustato [2015 m. gruodžio 17 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas \(ES\) 2016/522](#). Šio reglamento 7 straipsnio 2 dalis siejama su pirmosios kategorijos sandoriais (MAR 19 straipsnio 12 dalies a punktas). Lietuvos banko nuomone, leidimas emitentui MAR 19 straipsnio 12 dalies b punkte nustatytu atveju gali būti suteiktas pagal tam tikrą planą ar schemą numatytų sandorių dėl emitento finansinių priemonių visumai, o ne kiekvienam sudaromam sandoriui atskirai.

Taip pat atkreipiame dėmesį, kad Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2016/522 8 straipsnyje nustatyti kriterijai, pagal kuriuos turi būti sprendžiama, ar aplinkybės, dėl kurių vadovaujamas emitento pareigas einantis asmuo siekia sudaryti sandorį DPL, gali būti laikomos išskirtinėmis, taip pat taikytinas pavieniams DPL sudaromiems sandoriams, o ne pagal tam tikras programas ar schemas vykdomiems nevienkartiniais sandoriams. Vadovaujantis MAR ir Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2016/522 nuostatomis, MAR 19 straipsnio 12 dalies b punkte nustatytu atveju siekdamas gauti emitento leidimą vykdyti prekybą DPL, vadovaujamas pareigas einantis asmuo privalo turėti įrodymų, kad sandoris negali būti vykdomas kitu nei DPL, tačiau Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2016/522 7 straipsnio 2 dalis ir atitinkamai 8 straipsnis šiuo atveju neturėtų būti taikomas.

3. Nuo 2016 m. liepos 3 d. prekyba DPL pagal anksčiau patvirtintus išankstinius prekybos planus galima tik tuo atveju, jeigu tenkinamos visos šios sąlygos:

- 1) susiklosčius ypatingoms aplinkybėms, pavyzdžiui, susidūrus su dideliais finansiniais sunkumais, dėl kurių būtina nedelsiant parduoti akcijas; ar
- 2) vykdant su darbuotojų akcijomis, taupymo fondais susijusias prekybos schemas, jei tokie sandoriai neturi įtakos atitinkamų vertybinių popierių savininkų turtiniams interesams;
- 3) yra gautas emitento leidimas;
- 4) vadovaujamas pareigas einantis asmuo gali įrodyti, kad konkretus sandoris negali būti vykdomas kuriuo nors kitu metu, išskyrus draudimo laikotarpį.

Daugiau reikalavimų, susijusių su PDL ir išskirtinėmis aplinkybėmis, nustato [2015 m. gruodžio 17 d. Komisijos įgyvendinimo reglamento \(ES\) 2016/522](#) 7–8 straipsniai.

4. **(Naujas!)** MAR pateiktame *vadovaujamas pareigas einančio asmens* apibrėžime nurodyti du alternatyvūs požymiai, kuriuos atitinkantys emitento darbuotojai bus laikomi asmenimis, kuriems kyla prievolė teikti pranešimus apie sudarytus sandorius. Tai asmuo, kuris:

1) *yra tos organizacijos administracinės vadovybės ar priežiūros organų narys;*

Kadangi nei MAR, nei jį įgyvendinantys reglamentai nedetalizuoja, kokios pareigybės priskirtinos administracinei vadovybei, atsižvelgiant į teisinio reguliavimo tikslus ir tai, kad įmonių administracija paprastai suprantama kaip vykdomasis organas, šis punktas turėtų apimti bent įmonės vadovą, valdybos ir stebėtojų tarybos narius.

2) *yra aukščiausio rango vadovas, kuris nėra aukščiau nurodytų organų narys*, turintis nuolatinę prieigą prie viešai neatskleistos informacijos, tiesiogiai ar netiesiogiai susijusios su ta organizacija, ir įgaliojimus priimti vadovo sprendimus, darančius poveikį tos organizacijos būsimai plėtrai ir verslo perspektyvoms. Konkrečiu atveju siekiant nustatyti, ar tam tikras pareigas einantis asmenys gali būti laikomi einančiais vadovaujamas pareigas, reikia įvertinti, ar pareigybė tenkina šiame punkte nustatytus požymius. Pagal šį punktą vadovaujantiems asmenims priskirtini pagrindinių struktūrinių padalinių vadovai, kuriems suteikti įgaliojimai priimti reikšmingus visai bendrovei sprendimus arba jie gali daryti reikšmingą įtaką priimant sprendimus (pvz., finansų direktorius, personalo vadovas, verslo plėtros padalinio vadovas, rizikų valdymo padalinio vadovas ir pan.). Neapsiribojant pateiktais pavyzdžiais, kiekvienu konkrečiu atveju rekomenduotina įvertinti, ar pareigybė tenkina šiame punkte nustatytus požymius. Kilus abejonių, o ypač tais atvejais, kai tam tikras pareigas einantis asmuo disponuoja bendrovės finansinėmis priemonėmis ar turi ketinimų tokių finansinių priemonių įsigyti, rekomenduojama tokį asmenį atsižvelgiant į MAR taikymo apimtį laikyti vadovaujamas pareigas einančiu asmeniu arba kreiptis į priežiūros instituciją išaiškinimo.

MAR 3 straipsnio 26 dalis nustato, kas MAR nuostatų taikymo kontekste yra laikomas **glaudžiai [su vadovaujamas pareigas einančiu asmeniu] susijusiu asmeniu**. Šios 26 dalies d punktas nustato, kad glaudžiai susijusiu asmeniu yra laikomas juridinis asmuo, patikos fondas ar partnerystė, kurio vadovaujamas pareigas eina vadovaujamas pareigas einantis asmuo arba a, b ar c papunkčiuose nurodytas asmuo arba kuris yra tiesiogiai ar netiesiogiai kontroliuojamas tokio asmens arba yra įsteigtas tokio asmens naudai, arba kurio ekonominiai interesai iš esmės lygiaverčiai tokio asmens interesams.

Atsižvelgdami į iš rinkos dalyvių gautus paklausimus, paaiškiname, kad minėtus MAR 3 straipsnio 26 dalies d punkte nustatytus požymius atitinkantis asmuo nepriklausomai nuo to, ar jis dalyvauja priimant ar vykdamas investicinius sprendimus, yra laikomas glaudžiai susijusiu asmeniu, kaip tai nustatyta MAR 3 straipsnio 26 dalyje, pavyzdžiui, valdymo įmonė, kurios vadovas kartu yra ir emitento vadovas, yra laikomas glaudžiai susijusiu asmeniu ir jam galioja visos iš MAR reguliavimo glaudžiai su vadovu susijusiems asmenims kylančios pareigos (pvz., pareiga pranešti apie kiekvieną savo labai vykdomą sandorį (jei peržengiama 5 000 Eur riba), susijusį su to emitento akcijomis arba skolos priemonėmis, išvestinėmis finansinėmis priemonėmis ar kitomis su jais siejamomis finansinėmis priemonėmis).

5. **(Naujas!)** MAR 19 straipsnio 11 dalis 30 kalendorinių dienų laikotarpiu prieš paskelbiant tarpinę finansinę ataskaitą arba metų pabaigos ataskaitą draudžia vadovaujamas emitento pareigas einančiam asmeniui **tiesiogiai arba netiesiogiai savo arba trečiojo asmens labai vykdyti prekybą, susijusią su emitento finansinėmis priemonėmis (DPL)**.

Atsižvelgiant į šią MAR nuostatą, galima teigti, kad DPL taikomas tik vadovaujamas emitento pareigas einančiam asmeniui, todėl su emitentu glaudžiai susijusiems asmenims, laikantis MAR 14–15 straipsniuose nustatytų reikalavimų, vykdyti prekybą šiuo laikotarpiu nėra draudžiama.

Atkreipiame dėmesį, kad vadovaujamas emitento pareigas einančiam asmeniui galioja ne tik draudimas tiesiogiai sudaryti sandorius dėl finansinių priemonių. Draudimas taikomas ir netiesiogiai savo arba trečiojo asmens labai vykdomai prekybai. Atsižvelgiant į teisės normos turinį, atkreipiame dėmesį į tai, kad su vadovaujamas pareigas einančiu asmeniu glaudžiai susijusių

asmenų sudaryti sandoriai dėl to emitento finansinių priemonių gali būti laikomi netiesiogiai to asmens arba trečiojo asmens naudai sudarytais sandoriais (pvz., per DPL šeimos narių ar giminaičių sudaryti sandoriai dėl to emitento finansinių priemonių, tiesiogiai ar netiesiogiai vadovaujamas pareigas einančio asmens kontroliuojamo juridinio asmens sudaryti sandoriai ir pan.). Glaudžiai su vadovaujamas pareigas einančiu asmeniu susijusiems asmenims galioja prievolė pranešti apie sudarytus sandorius. Atsižvelgiant į tai, glaudžiai susijusių asmenų per DPL sudarytas sandoris visada bus tikrinamas, ar juo nebuvo pažeistas draudimas pasinaudoti viešai neatskleista informacija. Nustačius, kad sudarytas sandoris pažeidžia MAR 19 straipsnio 11 dalyje nustatytą draudimą, t. y. gali būti laikomas vadovaujamas pareigas einančio asmens **netiesiogiai savo arba trečiojo asmens labui vykdyta prekyba, susijusia su emitento finansinėmis priemonėmis**, bus sprendžiamas atsakomybės už MAR pažeidimus klausimas.

Atkreipiame dėmesį ir į tai, kad, nors DPL glaudžiai su emitentu susijusiems asmenims netaikomas, šiuo laikotarpiu sudaryti sandoriai dėl aukštos galimo pasinaudojimo viešai neatskleista informacija rizikos bus prižiūrimi itin griežtai. Atsižvelgiant į tai, šiuo laikotarpiu su emitentu glaudžiai susijusiems asmenims sudaryti sandorius dėl emitento finansinių priemonių rekomenduotina tik esant tokio sandorio sudarymo būtinumą pagrindžiančioms aplinkybėms (pvz., sudaryti sandorį siekiant nepažeisti kolektyvinio investavimo subjekto ar pensijų fondo diversifikavimo reikalavimų įpareigoja nustatytas teisinis reguliavimas, tai yra vienintelis galimas būdas gauti lėšų finansiniams įsipareigojimams ar prievolėms įvykdyti ir pan.). Glaudžiai susiję asmenys, siekdami užtikrinti, kad sudarydami sandorius DPL nepažeis draudimo naudotis viešai neatskleista informacija, gali imtis priemonių (pvz., sudaryti tam tikras planuojamos prekybos schemas), tačiau tokios priemonės priežiūros institucijai siekiant gauti pritarimą ar neprieštaravimą neturi būti teikiamos ir nuo atsakomybės už galimą pasinaudojimą viešai neatskleista informacija neatleidžia.